

Zuivere verkondiging

Piet Soeteman

De kerk stelt zich als voornaamste taak om vanuit de bijbel het Evangelie van Christus uit te dragen. Maar door verschil in uitleg van de bijbel is de kerk uiteengevallen in een groot aantal geledingen met een eigen visie op het geloof.

Vooraf in rechtzinnige geledingen heerst de mening dat zij de exclusiviteit van de enige ontwijfelbare waarheid bezitten.

Als je sommige predikanten uit die geledingen hoort dan valt de stelligheid op waarmee ze die waarheid verkondigen. En iemand met een afwijkende mening wordt al snel als ongelovig bestempeld.

Wordt op die stelligheid niet kritisch gereageerd? Uit een enquête in het blad Terdege blijkt dat bijvoorbeeld niemand van de ondervraagde leden van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt kritisch staat in zijn kerkverband. Men conformeert zich in dit rechtzinnige kerkgenootschap van harte met het gedachtegoed van de gezagsdragers. Wat die beweren is blijkaar waar.

Vinden we de waarheid alleen in de rechtzinnige kerk? Welke kerk is eigenlijk de ware kerk?

Die vraagstelling is de aanleiding tot dit artikel.

Een voorbeeld van die stellige waarheid treffen we aan in de Hervormde Kerkbode van de Hervormde Gemeente te Harderwijk van 1-14 januari 2005. Daarin geeft ds. P.J. den Admirant in zijn meditatie de verklaring van de tsunamiramp: “Al die rampen die zich de afgelopen tijd hebben voltrokken zijn een stem van God. Een sprake Gods. De gerichten van God gaan over de aarde. Alles wat gebeurt, gaat niet buiten de HEERE om. Daar heeft Hij de hand in. De tekenen die de HEERE doet zijn vreselijke dingen”. Den Admirant ontleent zijn uitspraken aan zijn visie op Jesaja 26:8 : “Ook wij verlaten ons op u, HEER: wij gaan de paden van uw recht”. (NBV)

Een andere illustratie van die stelligheid komen we tegen in de Gezinsgids, zomernummer 2008. Hierin schrijft ds. A. Verschuure: “En daarom zijn wij allen in onze natuurstaat, maar ook vanwege onze dagelijkse zonden, op reis naar de tijdelijke en de eeuwige dood. Naar het eeuwig en rechtvaardig straflijden in de hel”.

En ds. G.S.A. de Knecht is er zeker van dat alleen in zijn kerk de enige waarheid wordt verkondigd. Dit lezen we in het artikel ‘Kostelijk bezoek’ eveneens uit de Gezinsgids, zomernummer 2008: “Zij ging met hem mee naar zijn kerk, waar *wel* de zuivere verkondiging van het Woord plaatsvond”.

Deze predikanten zijn er heilig van overtuigd dat wat zij beweren waar is. Zij baseren zich allereerst op de bijbel, zoeken een verklaring die overeenkomt met de leerregels van hun kerk en trekken vervolgens de conclusie dat wat zij verkondigen van God komt en dus de onvoorwaardelijke waarheid is.

Dr. Bert Loonstra nuanceert deze conclusie enigszins.

Op 8 november 2006 hield Loonstra een lezing in Baarn over hoe de bijbel ons kan irriteren maar ook inspireren. Volgens hem kom je bij de waarheid door te achterhalen wat de bedoeling van een bijbeltekst is in zijn oorspronkelijke context. De bijbel zelf moet duidelijk genoeg zijn. Juist door de verschillende verklaringen die theologen geven ontstaan moeilijkheden. Dan wordt de oorspronkelijke boodschap verduisterd. Loonstra gaat echter van het standpunt uit dat in de tekst de stem van God klinkt. Dus ook voor Loonstra is de oorspronkelijke bedoeling van de tekst onvoorwaardelijk waar.

Het lijkt er dus op dat het fenomeen bijbelse waarheid het exclusieve eigendom is van een bepaalde groep mensen in de samenleving.

Dan komt bij mij de vraag op met welk recht een groepering op de waarheid beslag kan leggen, maar bovenal de vraag is de waarheid wel waar?

Om deze vragen te overdenken heb ik als uitgangspunt genomen de brief van Paulus aan de Efeziërs, een willekeurig gekozen bijbelboek.

De brief van Paulus aan de Efeziërs heeft als onderdeel van de bijbel ook de status van onvoorwaardelijke waarheid. We gaan er niet van uit dat die brief zich als ‘Ding-op-zich’ aan Paulus heeft gemanifesteerd. Paulus vond hem niet ergens in het zand van de woestijn. Paulus heeft die brief zelf geschreven.

De redentie van Paulus is te herleiden naar een gezichtspunt dat exclusief voor Paulus geldt. Het is onmogelijk rechtstreeks in de geest van Paulus te kijken om zijn ingevingen bij het schrijven mee te beleven. Zijn gemoedstoestand tijdens het schrijven is voor ons volslagen duister en zal door ons ook nooit gekend kunnen worden.

Niet alleen het schrijven maar ook het lezen van de brief is een persoonlijke ervaring gebaseerd op de eigen mentale ontwikkeling waarin milieu, opvoeding, kennis en traditie een cruciale rol spelen. Die ervaring is voor iedere lezer anders en is niet uitwisselbaar. Die ervaring is de subjectieve waarheid van het individu.

Een bouw pakket van een kast gaat meestal vergezeld van een instructieblad. Hierop is aangegeven hoe je die kast in elkaar moet zetten. Het instructieblad is opgesteld door iemand die onbedoeld zijn persoonlijke gezichtspunt hierin heeft verwerkt. Zou een ander het blad hebben geschreven dan was bijvoorbeeld de volgorde van de installatie anders geweest.

Ook bij de lezers van het instructieblad blijkt verschil in perceptie. Bij de ene lezer sluit het blad goed aan op zijn gezichtspunt en is alles duidelijk terwijl een andere lezer moeite heeft om de gedachtegang van de samensteller van het instructieblad te volgen.

Er bestaan overigens geen wetenschappelijke methodes om mentale processen als persoonlijke ervaringen te toetsen.

Paulus trekt conclusies uit voorwaarden die voor hem dus waar zijn. Maar hoe zit het met de waarheid van die voorwaarden?

Als voorbeeld citeer ik Efeziërs 2: 8: “Door zijn genade bent u nu immers gered, dankzij uw geloof. Maar dat dankt u niet aan uzelf; het is een geschenk van God”. (NBV)

Paulus concludeert dat God mensen redt die in Hem geloven. Geloven in God is de voorwaarde om gered te worden. Maar wat is de voorwaarde om in God te gaan geloven?

Overtuigingskracht van de apostel? En welke voorwaarde gaat weer aan die overtuigingskracht vooraf?

Kan je met je redenering uiteindelijk op de ultieme onvoorwaardelijkheid uitkomen waarvan de waarheid van niet anders kan worden afgeleid?
Paulus heeft daar wel een gezichtspunt over. Maar is zijn gezichtspunt identiek aan dat van ons?

Het blijkt onmogelijk te zijn om los van een gezichtspunt een conclusie te trekken in objectieve termen. Als we bepaalde zaken in de wereld of in ons leven objectief proberen te verklaren dan leidt dat onvermijdelijk tot verkeerde reducties of tot de absolute ontkenning van bepaalde, evident bestaande verschijnselen. Dat geldt ook voor het verklaren van de bijbel. De bijbel kan zich niet in objectieve zin aan ons manifesteren. Iedere lezer geeft zijn persoonlijke invulling hieraan. Ook wanneer er een generalisatie van persoonlijke meningen in een kerkleer wordt vastgelegd dan worden de regels steeds subjectief geïnterpreteerd. Bijvoorbeeld de bijbeltekst “Houd de sabbat in ere, het is een heilige dag.” (Exodus 20: 8, NBV) wordt ondanks de verklaring die een predikant geeft toch persoonlijk ingevuld. De bewering dat in een bepaalde kerk het Woord “zuiver” verkondigd wordt is dan ook een drogreden. Een ultieme objectieve waarheid kan niet bestaan.

De Waarheid kan niet gekend worden omdat elke redenering afgeleid is van een gezichtspunt.